

ט"ו בשבט

מילים: עודד אבישר

לחן: שרה לוי-תנאי

התווים והטקסט נמצאים בלינק הבא, מתוך הספר "שאו זמרה", שרה לוי-תנאי, בעריכת אבנר בהט, עמ' 104.

https://1d21a76d-0539-44b7-bd6b-a5e86ecd8fa3.filesusr.com/ugd/a98f2b_b0a4f12cff29409ab1810bcef8bef88d.pdf

מיועד לכיתות: א-ב

סולם: רה מג'ור

הערה: יש לשים לב כי החלק השני מסתיים על צליל הדרגה החמישית (לה), ובוה חלק מחינו של השיר. ישנם ביצועים מוקלטים שאינם נאמנים למקור, ובהם החלק השני מסתיים על צליל הטוניקה.

מנעד: סקסטה

מבנה: דו חלקי, כל חלק חוזר פעמיים.

א' (1-4) – פסוק המחולק לשתי פסוקיות דומות וקצרות בנות תיבה אחת (ת'1, ת'2), ופסוקית ארוכה (ת'34).

ב' (5-8) - פסוק הפותח ברצף שמייניות (ת'5-6 – שתי תיבות זהות החוזרות על תבנית מלודית קצרה) היוצרות מעין אנרגיה "סיבובות" וסטאטית. בשתי התיבות הבאות (ת'7-8) נוצרת זרימה ופריצה אל עבר סוף הפסוק.

מרכיבים מוסיקליים המהווים נקודת אחיזה בהקניית השיר:



א. תבנית המקצב החוזרת בתיבות 1-2

(הערה: תבנית זו אופיינית לשירים רבים שנכתבו לחגים, לדוגמא: "חג פורים", "חנוכה").

ב. מבנה : כל חלק חוזר פעמיים.

ג. האנרגיה של חלק ב' - החזרתיות על שתי התיבות הראשונות (5,6) והזרימה אל עבר סוף הפסוק.
הצעה לביצוע : כל אחד מהפסוקים החוזרים בכל חלק, יבוצע בדינמיקה שונה. הראשון בפורטה ואילו השני בפיינו או מצו-פיינו. בפסוק השני ניתן לשיר את שתי התיבות הזהות במצו פיינו ואת ההמשך בקרשנדו קל אל עבר סוף הפסוק.

שלבי הוראה :

פעילות מקדימה – אלתור עם המקצב הפותח את השיר :

התלמידים מדקלמים יחדיו את תחילת השיר "ט"ו בשבט, ט"ו בשבט" בליווי הקשות גוף שונות. סולן מאלתר באופן חופשי בהקשות גוף או אומר את אחד ממאפייני החג, ובהמשך שוב כולם מדקלמים יחדיו... כך נוצר מעין רונדו.

(הערה : ניתן לבצע פעילות זו או לדלג ולעבור "להצגת השיר")

הצגת השיר :

השמעה 1-2 : מיקוד הקשב באמצעות שאלה על הטקסט :

-התלמידים יזהו למי נועד החג (הערה : "גן" הכוונה לגינה ולא לגן ילדים).

השמעה 3 : שירה בליווי תנועות המציינות את המרכיבים המוסיקליים הבולטים :

הפסוק	התנועות
פסוק ראשון	ת' 1 : טפיחות על ירך ימין (לפי פעמה או מקצב) ת' 2 : טפיחות על ירך שמאל (כמו בת' הראשונה - לפי פעמה או מקצב) ת' 3-4 : שתי ידיים מורמות למעלה ובסוף הפסוק הידיים נפרשות קדימה.

<p>ת' 5-6 : שתי הידיים עושות בנפרד, בו זמנית, שתי תנועות סיבוביות לאורך שתי התיבות הראשונות.</p> <p>ת' 7-8 : שתי הידיים מתחילות סיבוב נוסף (שלישי) שבמחציתו הידיים מונפות למעלה אל עבר סוף הפסוק.</p>	<p>פסוק שני</p>
---	------------------------

הקניית השיר :

הערה: (1) לאורך הקניית השיר התלמידים יצטרפו באופן ספונטני לשירת המורה. בסוף ההקנייה (כבר בשיעור הראשון), התלמידים יוכלו לשיר את השיר באופן עצמאי.

(2) הטמפו צריך להיות מתון ומותאם ליכולת השירה של הילדים.

השמעה 4-5: התלמידים יצטרפו לתנועות המורה בחזרה השנייה על כל פסוק.

השמעה 6: התלמידים יבצעו את החזרה השנייה בכל פסוק ללא עזרת המורה.

השמעה 7: חלוקת הכיתה לשתי קבוצות – הקבוצה הראשונה תבצע את התנועות בפסוק הראשון, והקבוצה השנייה תבצע את התנועות בפסוק השני.

דיון על מבנה השיר: התלמידים יבחינו כי כל פסוק חוזר פעמיים.

השמעה 8: תלמיד אחד או שניים יבצעו את התנועות בפסוק הראשון, ושאר התלמידים- בפסוק השני.

השמעה 9: זוגות במרחב: בתחילת הפסוק הראשון (ת' 1-2) מחיאה משותפת, ובהמשך הפסוק ימציאו תנועות. בפסוק השני המצאת תנועות במרחב.

אפשרות נוספת: משחק חיקוי בזוגות (זוגות במרחב): אחד מבני הזוג ממציא תנועות לפעם הראשונה של הפסוק, והשני מחקה אותו כשהפסוק חוזר. בסיום השיר מתחלפים.

התלמידים יצפו בתוצרים של חבריהם (ניתן להזמין כארבע זוגות בכל פעם)

השמעה 10: אפשרות נוספת לעבודה בזוגות:

התלמידים עומדים בשתי שורות מרוחקות זו מזו.

בפסוק הראשון השורה הראשונה צועדת יחדיו קדימה בצעדים מתונים ועוצרת בסוף הפסוק (באמצע המרחב).

-בחזרה השנייה על הפסוק הראשון השורה השנייה צועדת קדימה, ובסופו כל אחד מהילדים נפגש עם בן-זוגו.

-בפסוק השני כל זוג ממציא תנועה משלו.

תרגול השיר (שיעור המשך)

המורה תאזין לשירת התלמידים, ולפי הצורך תתמקד במקומות בעייתיים במלודיה, בריתמוס, בטקסט או באופן הביצוע.

- חזרה על השירה בליווית התנועות.

- המצאת תנועות אחרות לשיר: אחד הילדים ממציא תנועות בחזרה הראשונה בכל פסוק, ושאר הילדים מחקים בחזרה השנייה.

-שירה בליווי מחיאת המקצב.

-שירה פנימית בליווי מחיאת המקצב:

(א) שירה פנימית בליווי מחיאת מקצב במילים "ט"ו בשבט" ו"חג לפרח חג ליער". בכל השאר - שירה בקול רם.

(ב) שירה בליווי מחיאה בפסוק הראשון, ובחזרה על הפסוק - שירה פנימית בליווי מחיאה.

ביצוע השיר (שירה עצמאית של התלמידים):

-שירת מענה בדרכים שונות:

א. בין שתי קבוצות

ב. בין סולן/נים לשאר התלמידים.

ג. בין זוג סולנים

ד. כל אחד מהתלמידים שר בתורו סולו לפי חלקי השיר.

-תזמור השיר:

אפשרות א':

(1) כלי עץ מנגנים במילים "ט"ו בשבט".

(2) כלי מתכת מנגנים במילה "חג" (חוזרת שלוש פעמים).

3) כלים נוספים מנגנים במילים "גן" ו"אילן".

אפשרות ב' :

1. הכנה – התלמידים ישירו את השיר וימחאו לכל אורכו ערך ריתמי אחד :

א. רבע (ראו דוגמה בהמשך)

ב. חצי - מחיאה ארוכה יותר המתפרשת על פני החלל שתבוצע לאורך תיבה אחת.

הערה: בכיתות ב' ניתן לבצע מחיאה של שלם המתפרשת על פני שתי תיבות. במקרה זה המחיאה תהייה ארוכה יותר.

ג. שתי שמיניות (ארבע שמיניות בכל תיבה) שיבוצעו במחיאות שקטות וזורמות.

חינני

טו - בֶּשׁ - קָט - טו - בֶּשׁ - קָט - חַג - הַ - יוֹם - לְ - קָו

2. חלוקה לשלוש קבוצות כלים:

משולשים- לצלילים הארוכים (חצאים או שלמים)

תופים- לרבעים.

מקלות הקשה/ תיבות סיניות/ גביעים- לשמיניות.

-כל קבוצה תתאמן על הערך הריתמי שבאחריותה (ניתן לכתוב את הערך הריתמי).

-המורה תנצח על הקבוצות לפי הפסוקים.

-תלמיד יחליף את המורה בניצוח.